A lipótvárosi bazilika.

Budapest, okt. 18.

A lipótvárosi bazilikát, melynek uj kupolájára holnap teszik föl a keresztet, 1851-ben kezdték épiteni a váci-ut felöl. Tervét még 1846-ban Hild készitette, a ki az egri székesegyházat és a ceglédi, bár szerényebb, de merész bolthajtásáról szintén nevezetes református templomot épitette s a kinek javitott terve szerint épült az esztergomi bazilika is. Hild a merész és egységes boltozatok, a nagyszerü kupolák barátja volt: merészsége néha tul is lépett a határokon, a miről az esztergomi székesegyház falrepedéseivel volt sok baj és a lipótvárosi bazilika kupolájának beomlása elég bizonyságot tesz.

Az alap szegletkövét 1852-ben tették le a szaktuáriumban. De az épités csak lassan folyhatott, mert már ekkor is megvolt a baj, mely a templom történetén mint vörös fonál huzódik végig: kifogyott a pénz. Évenkint csak 20,000 frtot lehetett az épitkezésre szánni és mi az ily óriási munkához? A főpapság nem igen erőltette meg magát, az adományok nem csorogtak, söt alig csöppentek; az egész teher a várost nyomta, az meg nem adhatott bőven.

De ha lassan, meg-megakadva is, az épités csak folyt s 1867-ben már a külsö falak nagyobb része fel volt emelve s állott a korona-utca felöli két torony is. Fölmagaslott a kupola is, uralkodva az egész városon. Az öreg Hild 1867. március 6-án meghalt s utána az épitést ugyanazon év juniusában Ybl Miklós vette át. Elötte a kupola gyanusnak látszott, mert a sulyt nem oldalnyomás, hanem függöleges tartotta. 1868. január 22-én délután negyedfél órakor az ötvenkettedfél méter magas óriás kupola irtózatos robajjal összedült. Emberélet nem veszett el. Még aznap reggel 9 óra tájt három képfaragó dolgozott a bazilika belsejében, de akkor a veszedelem már oly bizonyos volt, hogy a munkásokat kiparancsolták s a megsemmisülésnek szánt kupola magára hagyatott.

Hetekig néptömegek állták körül a pusztulás szinhelyét. Egy évig tartott, mig a romokat eltávolitották; az anyagot (akkor levén a könek, téglának legjobb ára) mind eladták. 1869 ben befejezték a törmelék eltakaritását s az épités folytatásáról kellett gondolkozni. A templomot bazárokkal vették körül, a melyek évenkint 24,000 forint jövedelmet hajtottak. A város, a kormány és főpapság adományaival együtt ezentul évenkint 80,000 forintot lehetett az épitésre forditani.

Most már áll a kilencvenhat méter magas uj kupola, ez a hatalmas kovácsolt vasmü, a melyet nem fenyeget beomlás. Erre a szövevényes vasvázra fogják holnap feltüzni a keresztet. A kupolát kivülről rézlemezekkel fogják beboritani. Ez lesz Budapest legmagasabb épülete. Eddig több mint harmadfélmillió forintba került.

A bazilika müvészi diszitése is szép lesz és már jórésze kész. Az oromzatban, a főbejárat fölött, a boldogságos szüz mellett három magyar szent és Lipót osztrák szent herceg, a hátsó loggiák előtt pedig a tizenkét apostol szobra. Fessler Leó most fejezte be a négy evangelista öt méter magas szobrát, a melyeket közelebb fognak cinkbe önteni, aztán valamennyit köszinre festik. Mozaikok és freskók is fogják disziteni a bazilikát, mely késö olasz renaissance stilusával Budapestnek nemcsak leghatalmasabb, de müvészi becsre is legkülönb épülete lesz. De vajjon mi megérjük-e, hogy ajtói kinyilnak a fölszentelő főpap előtt, s hogy szent olaj érinti falait. Idestova negyven éve épül már, de egyre fenyegették rossz számitások, elemi csapások és mindenekfölött a pénzhiány. Most is elkelne több pénz, mint a mennyi van, mert a sorsjegy-kölcsönböl csak félmillió jutott s a bazár jövedelme évi 14,000 forintra apadt le.

Az evangélikusok konventje.

Budapest, okt. 18.

Az ágostai evangélikusok egyetemes gyülése, Prónay Dezső b. egyetemes felügyelő és Karsay Sándor püspök elnöklete alatt, ma folytatta Zsilinszky Mihály a zsinat megtartására vonatkozó inditványának tárgyalását.

Baroza Géza és **Hörk** József a zsinat megtartása mellett szólalnak fel. Az utóbbi azt hiszi, hogy a zsinatnak a megváltozott uj viszonyok és pedig a népképviseleti elv szerint kell megalakulnia. **Győry** Elek nem helyesli az egykori alapelvek feltorgatását. A következő inditványt terjeszti be: „Tekintettel arra, hogy a zsinat összealkotására és alakulására vonatkozó szabályzat megalkotása óta egyházunk egy ujabb esperesség hozzájárulásával gyarapodott s egy egyetemes tanintézet is állittatott fel, melynek képviseltetésére a szabályzat alap elvei alkalmazandók s a szabályzat ily módon kiegészitendő: ennéltogva a zsinati bizottság megbizatik, hogy a szabályzatnak ily értelemben való kiegészitése iránt készitsen javaslatot és terjeszsze azt, közölvén elébb nyilatkozat végett a kerületekkel, megállapitás végett a jövő évi egyetemes közgyülés elé."

Pulszky Ágost felszólalása után **Horváth** Sándor a mellett szólal fel, hogy az erdélyi evangélikusok is bevonassanak az egyetemességbe.

Fabiny Teofil: Az 1868-ban megállapitott elveken nem kiván változtatni. Az erdélyi szászokat is meg kell hivni a zsinatra, bár sok kilátás nincs, hogy eljöjjenek. De azért — ugymond nyujtsuk a jobb kezet. Ha nem fogadják el, a történelem előtt igazolva leszünk. — **Andorka** Gyula után **Mudrony** Pál szólalt fel, elfogadva Zsilinszky inditványát. A zsinat legyen egyetemes. Ne csak az erdélyiek, de a horvát-szlavon evangélikusok is vonassanak be, hogy együtt legyenek szent István koronájának luteránusai. (Helyeslés.) Sajnosan hallotta, hogy az autonómia az egyetemességre vonatkozik s nem az egyes községekre. Vannak önkormányzati jogok, melyek az egyes községeket megilletik s melyeken senki sem változtathat. Ilyen a nyelvkérdés. Az az aggodalma van szólónak, hogy a községek joga el fog tünni s az egyetemesség abszolutizmusa fog bekövetkezni. Hisz csak legutóbb hallotta itt mint örvendetes tényt, hogy 22 tót iskolát kiirtani sikerült. **Karsay** elnök: Kéri a szónokot, hogy maradjon tárgyánál. **Mudrony** csak megjelölni akarta aggodalmait. Ragaszkodik Zsilinszky inditványához.

Busbach Péter felszólalása után, **Radó** Kálmán kifejtette, hogy a cél a zsinat megtartása s ennek mindent alárendel. Rendkivüli egyetemes gyülést is helyesne, ha 1891-ben a zsinat nem volna megtartható. **Perlaky** Elek a szászok meghivására vonatkozólag odanyilatkozik, hogy a szászokat be kell venni a listába, „Nekünk — ugymond — azon az alapon kell állanunk, hogy a magyarhoni szászok a magyarhoni ev. egyházhoz tartoznak. Ök testvéreink, akár tetszik nekik eljönni, akár nem." **Zsilinszky** Mihály kijelenti, hogy ha tudta volna, hogy inditványát oda fogják magyarázni, hogy az a zsinat elhalasztását eredményezi, nem tette volna meg. Miután nem akarja a zsinatot elodázni, visszavonja inditványát a béke és egyetértés kedvéért. Csak azt sajnálja, hogy az ő elvét veszélyes felforgatásnak mondották. **Győry** Elek, **Czékus** püspök és **Veres** József felszólalásai után **Prónay** elnök a vitát bezárja s a gyülés nevében köszönetet mond Győry Eleknek és Doleschallnak az érdemekért, melyeket a zsinat előkészitése körül szereztek. Ezután a gyülés Győry inditványát fogadta el, a vita folyamán felmerült nehány vélemény hozzátoldásával.

Maga **Prónay** elnök a következő inditványt terjeszti be:

„Tekintve a magyarhoni á. h. evangélikus és ev. ref. egyházak közt fennálló testvéri jó viszonyt, valamint a két ev. egyház alkotmányának fő elveiben való azonosságát, mely már az 1791. évi zsinat kánonaiban, különösen a 3-ik kánonban is világosan ki van fejezve, továbbá tekintve, hogy a két ev. egyház 1791. óta számos éven át tartott közös egyetemes gyüléseket, melyek csak azért szüntek meg, mivel azokat a helytartó tanács megtiltotta, tekintve továbbá, hogy a magyar protestantizmusnak megerösödését semmi sem volna képes olyan hathatósan elömozditani, sulyát, tekintélyét, söt hatalmát emelni, mint ha a két evangéliumi egyház között fennálló testvéri jó viszonyt külsöleg is legalább az egyházi kormányzat főbb hatóságainak azonos szervezetében, valamint az 1791. évi zsinati kánonok szellemének megfelelően a két egyház közötti viszony és kapocs kölcsönös egyetértéssel való szabályozásában nyerne kifejezést, tekintve, hogy ennek óhajtott megvalósitására az vezethetne, ha akkor, midőn a h. ev. egyházunk 1891 ben zsinatot fog tartani, az evangélikus ref. egyház is zsinati törvényeinek 90-ik §-a szerint zsinatot tartana és miként 1791-ben történt, a két zsinat egymással kölcsönös érintkezésbe lépne: mind ezekre utalva, határozza el az egyetemes gyülés, miszerint az ev. ref. egyház konventje valamint öt egyházkerülete is értesittessék arról, hogy egyházunk 1891-ben Budapesten zsinatot kiván tartani."

Ez inditványt a gyülés elfogadta. **Fabiny** Teofil a zsinatban való részvétel iránt az iniciativát a horvátoktól várja. **Prónay** Dezső báró az ezután tett elnöki kijelentésben a gyülés általános meglepetésére azt is mondotta, hogy a zsinaton már alig fog mint egyetemes felügyelő részt venni.

A Luther-társaság jelentésének tárgyalása után **Krizsán** Zsigmond nyustyai segédlelkész ügye keltett pánszláv vitát. Krizsánt ugyanis pánszláv üzelmek miatt Czékus püspök nem jelölte ki lelkészül s igy a megválasztástól elesett. **Czékus** a gyülés előtt megokolván eljárását, **Mudrony** Pál emelt szót Krizsán érdekében. Azt mondta, hogy Krizsánt nem pánszláv üzelmek miatt mellőzték a jelölésnél, hanem mert egy esperes ur rokona számára hely kellett. Különben Krizsánra nincs bebizonyitva a panszlávizmus és puszta gyanura senkit sem lehet elitélni. Azért még nem panszláv, mert Tiszolcra járt. (Szontagh: Nem jó oda járni! Derültség!) **Hörk** Józsefnek Krizsán ellen tartott beszéde után **Jánoska** és **Czoch**, majd **Dulla** Máté szólaltak föl Krizsán érdekében. Végül a gyülés jóváhagyta, hogy Krizsánt a püspök kizárta a kandidációból, de egyuttal kimondotta, hogy a panszláv üzelmekkel gyanusitott segédlelkészuek mód adatik magát a konzisztórium előtt tisztázni. E határozatba Mudrony és társai is belenyugodtak.

A konvent még délután 4 órakor tartott rövid ülést és ezzel befejezte müködését.

Regény-Csarnok.

Utolsó szerelem.

Regény.

Irta: **Ohnet György.**

24 A „Budapesti Hirlap" tulajdona.

De vajjon nem lenne-e épp ily üres, épp ily tétlen, épp ily veszélyes az egzisztencia, a melyet rokonai teremtenének számára? Találna-e lelke táplálékot a társaság frivol és hiu életében? Elitélje magát arra a hiu mozgékonyságra, velőtlen fecsegésre, betanult szeretetreméltóságra, a mely az előkelő nők báját alkotja s a melytől ugy irtózik az ő egyszerü, egyenes természete? Mély bánatba merült. Eszébe jutottak a vad lovak, melyeket atyja cselédsége pányvával fogdosott össze a sikságon. Látta a paripákat lenyügözve, lihegő orrlikakkal, égő szemmel, iszonyodástól felborzadt sörénynyel. Istállóba zárták az állatokat, pár napra, mig meghiggadnak s közeledni lehet feléjük; aztán látta a szegény lovakat nyereg alatt vagy rud mellett, megszelidülve, munkára készen. Délcegségökböl nem maradt meg egyéb, mint az árukat növelő nemes tüz; ott ballagtak a korbács, az ostor alatt, mint a többi, e szép paripák, melyek arra termettek, hogy szabadon vágtassanak a végtelen pusztában. Lydie összehasonlitotta sorsát e lovakéval. Ő is kicserélje szilaj szabadságát előkelő szolgaságért? Való-e ő a szalonokba, a hol az álnok udvariasság, édeskés hizelgés diadalmaskodik; megélne-e ő ott, a ki szóra, tettre maga a szabadság és őszinteség? Nem jobb-e ez a magányos kis nyaraló, nem lesz-e boldogabb itt?

Mig e gondolatok forogtak elméjében, észre sem vette, hogy az est leszállt és a szalon sötét lett. Szobaleánya riasztotta föl, jelentve, hogy kész az ebéd. Nem szivesen hagyta el az ábrándvilágot, hogy visszatérjen a valóságba, mely oly bánatos. Az ebédlő oly nagy volt neki egymagának. Szomoru ebédje után ismét fölment szobájába és bezárkózott a hü Michigan kutyával. Mig a néni élt, esténkint a szalonban voltak és beszélgettek otthonukról, kedves halottjaikról. A lefekvés ideje gyorsan elérkezett s a két nő csókkal vált el, örülve az elmult napnak és nyugodtan nézve a holnap elébe. Most Lydie nem ment a kétségbeejtő emlékekkel teli szalonba. Szobájában, egyedül az égő kandalló mellett, hallgatta a kert fáit rázó szél zugását.

Olvasni akart, de szeme csak szórakozottan kalandozott a sorokon és nem értette, a mit olvas. Fölkelt és föl s alá járt; a kutya szemével kisérte: nem látta még ily izgatottnak. Majd egyszerre nagy fáradságot érzett. Csengetett szobaleányának és lefeküdt, örvendve, hogy vége e fájdalmas napnak. Nyugtalan, lázas álma volt. Azt álmodta, hogy Fontenayné sir előtte és esengve emeli föl kezét. Mellette Armand, végtelen szomoru. Kérdezte tőlük: miért e könyek, miért e bánat, de nem feleltek. Fölriadt, de háromszor is ismétlődött ugyanaz az álom: Fontenayné sirva és mellette Armand sápadtan, komoran.

Reggel magyarázatát kereste az álomnak. Miért jelent meg lelkében a grófné oly kétségbeesetten és miért volt Armand oly szomoru? Bizonyosan a Fontenayné és férje közt